

॥ तैत्तिरीय आरण्यकम् ॥

॥ दशमः प्रश्नः — महानारायणोपनिषत् ॥

अम्भस्यपारे भुवनस्य मध्ये नाकस्य पृष्ठे महतो महीयान्।
 शुक्रेण ज्योतींषि समनुप्रविष्टः प्रजापतिश्चरति गर्भे अन्तः ॥
 यस्मिन्निदं सं च विचैति सर्वं यस्मिन्देवा अधि विश्वे निषेदुः।
 तदेव भूतं तदु भव्यमा इदं तदक्षरे परमे व्योमन् ॥ येनावृतं खं च
 दिवं महीं च येनादित्यस्तपति तेजसा भ्राजसा च। यमन्तः समुद्रे
 कवयो वयन्ति यदक्षरे परमे प्रजाः ॥ यतः प्रसूता जगतः प्रसूती
 तोयेन जीवान्व्यससर्ज भूम्याम्। यदोषधीभिः पुरुषान्पशूँश्च
 विवेश भूतानि चराचराणि ॥ अतः परं नान्यदणीयसं हि
 परात्परं यन्महतो महान्तम्। यदेकमव्यक्तमनन्तरूपं विश्वं पुराणं
 तमसः परस्तात् ॥ १ ॥

तदेवर्तं तदु सत्यमाहुस्तदेव ब्रह्म परमं कवीनाम्। इष्टापूर्तं
 बहुधा जातं जायमानं विश्वं विभर्ति भुवनस्य नाभिः ॥
 तदेवाग्निस्तद्वायुस्तत्सूर्यस्तदु चन्द्रमाः। तदेव शुक्रममृतं

तद्वह्म तदापः स प्रजापतिः ॥ सर्वे निमेषा जज्ञिरे विद्युतः
 पुरुषादधि। कला मुहूर्ताः काष्ठाश्चाहोरात्राश्च सर्वशः ॥ अर्द्धमासा
 मासा ऋतवः संवत्सरश्च कल्पताम्। स आपः प्रदुधे उभे इमे
 अन्तरिक्षमथो सुवः ॥ नैनमूर्ध्वं न तिर्यञ्चं न मध्ये परिजग्रभत्। न
 तस्यैशे कश्चन तस्य नाम महद्यशः ॥ २ ॥

न सन्दृशे तिष्ठति रूपमस्य न चक्षुषा पश्यति कश्चनैनम्।
 हृदा मनीषा मनसाऽभिक्लृप्तो य एनं विदुरमृतास्ते भवन्ति ॥
 अद्भ्यः सम्भूतो हिरण्यगर्भ इत्यष्टौ ॥ एष हि देवः प्रदिशोनु
 सर्वाः पूर्वी हि जातः स उ गर्भे अन्तः। स विजायमानः स
 जनिष्यमाणः प्रत्यङ्मुखोऽस्तिष्ठति विश्वतोमुखः ॥ विश्वतश्चक्षुरुत
 विश्वतोमुखो विश्वतोहस्त उत विश्वतस्पात्। सं बाहुभ्यां नमति सं
 पतत्रैर्घ्रावापृथिवी जनयन्देव एकः ॥ वेनस्तत्पश्यन्विश्वा भुवनानि
 विद्वान् यत्र विश्वं भवत्येकनीलम्। यस्मिन्निदं सं च विचैकं स
 ओतः प्रोतश्च विभुः प्रजासु। प्र तद्वौचे अमृतं नु विद्वान्गन्धर्वो
 नाम निहितङ्गुहासु ॥ ३ ॥

त्रीणि पदा निहिता गुहासु यस्तद्वेद सवितुः पिताऽसत्। स नो

बन्धुर्जनिता स विधाता धामानि वेद भुवनानि विश्वा। यत्र देवा
अमृतमानशानास्तृतीये धामान्यभ्यैरयन्त। परि द्यावापृथिवी
यन्ति सद्यः परि लोकान् परि दिशः परि सुवः। ऋतस्य तन्तुं
विततं विचृत्य तदपश्यत्तदभवत् प्रजासु। परीत्य लोकान्परीत्य
भूतानि परीत्य सर्वाः प्रदिशो दिशश्च। प्रजापतिः प्रथमजा
ऋतस्यऽऽत्मनऽऽत्मानमभिसम्बभूव। सदसस्पतिमद्भुतं
प्रियमिन्द्रस्य काम्यम्। सनि मेधामयासिषम्। उद्दीप्यस्व
जातवेदोऽपघ्नन्निर्ऋतिं मम ॥ ४ ॥

पशूँश्च मह्यमावह जीवनं च दिशो दिश। मा नो हिँसीज्जातवेदो
गामश्च पुरुषं जगत्। अबिभ्रदन्न आगहि श्रिया मा परिपातय।
पुरुषस्य विद्म सहस्राक्षस्य महादेवस्य धीमहि। तन्नो रुद्रः
प्रचोदयात्। तत्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि। तन्नो रुद्रः
प्रचोदयात्। तत्पुरुषाय विद्महे वक्रतुण्डाय धीमहि। तन्नो दन्तिः
प्रचोदयात्। तत्पुरुषाय विद्महे सुवर्णपक्षाय धीमहि ॥ ५ ॥

तन्नो गरुडः प्रचोदयात्। कात्यायनाय विद्महे कन्यकुमारि
धीमहि। तन्नो दुर्गिः प्रचोदयात्। नारायणाय विद्महे वासुदेवाय

धीमहि। तन्नो विष्णुः प्रचोदयात्। सहस्रपरमा देवी शतमूला
 शताङ्कुरा। सर्वं हरतु मे पापन्दूर्वा दुस्वप्ननाशिनी। अश्वक्रान्ते
 रथक्रान्ते विष्णुक्रान्ते वसुन्धरा। शिरसा धारिता देवी रक्षस्व मां
 पदे पदे। उद्धृतासि वराहेण कृष्णेन शतबाहुना ॥ ६ ॥

भूमिर्द्धेनुर्धरणी लोकधारिणी। मृत्तिकै हन मे पापं यन्मया दुष्कृतं
 कृतम्। त्वया हतेन पापेन जीवामि शरदः शतम्। मृत्तिकै देहि
 मे पुष्टिं त्वयि सर्वं प्रतिष्ठितम्। गन्धद्वारान्दुराधरूषान्नित्यपुष्टं
 करीषिणीम्। ईश्वरीं सर्वभूतानां त्वामिहोपह्वये श्रियम्।
 हिरण्यशृङ्गं वरुणं प्रपद्ये तीर्थं मे देहि याचितः। यन्मया
 भुक्तमसाधूनां पापेभ्यश्च प्रतिग्रहः। यन्मे मनसा वाचा कर्मणा वा
 दुष्कृतं कृतम्। तन्न इन्द्रो वरुणो बृहस्पतिः सविता च पुनन्तु पुनः
 पुनः ॥ ७ ॥

सुमित्रा न आप ओषधयः सन्तु दुर्मित्रास्तस्मै भूयासुर्योऽस्मान्द्वेष्टि
 यं च वयं द्विष्मः। नमोऽग्नयेऽप्सुमते नम इन्द्राय नमो
 वरुणाय नमो वारुण्यै नमोऽद्भ्यः। यदुपां क्रूरं यदमेध्यं
 यदशान्तं तदपगच्छतात्। अत्याशनादतीपानाद्यच्च उग्रात्

प्रतिग्रहात्। तन्मे वरुणो राजा पाणिना ह्यवमर्शतु।
सौऽहमपापो विरजो निर्मुक्तो मुक्तकिल्बिषः। नाकस्य पृष्ठमारुह्य
गच्छेद्ब्रह्मसलोकताम्। इमं मे गङ्गे यमुने सरस्वति शुतुद्रि स्तोमं
सचता परुणिष्या। असिक्रिया मरुद्वधे वितस्तयाऽऽर्जीकीये
श्रुणुह्या सुषोमया। ऋतं च सत्यं चाभीष्टात्तपसोऽध्यजायत ॥ ८ ॥

ततो रात्रिरजायत ततः समुद्रो अर्णवः। समुद्रादर्णवादधि
संवत्सरो अजायत। अहोरात्राणि विदधद्विश्वस्य मिषतो वशी।
सूर्याचन्द्रमसौ धाता यथापूर्वमकल्पयत्। दिवं च पृथिवीं
चान्तरिक्षमथो सुवः। यत्पृथिव्यां रजस्व मान्तरिक्षे विरोदसी।
इमांस्तदापो वरुणः पुनात्वधमर्षणः। एष भूतस्य भव्ये
भुवनस्य गोप्ता। एष पुण्यकृतां लोकानेष मृत्योर्हरिण्मयम्।
द्यावापृथिव्योर्हरिण्मयं सञ्श्रितं सुवः ॥ ९ ॥

स नः सुवः सञ्शिशधि। आर्द्रं ज्वलति ज्योतिरहमस्मि।
ज्योतिर्ज्वलति ब्रह्माहमस्मि। यौऽहमस्मि ब्रह्माहमस्मि।
अहमेवाहं मां जुहोमि स्वाहा। अकार्यकार्यवकीर्णी स्तेनो भ्रूणहा
गुरुतल्पगः। वरुणोऽपामधमर्षणस्तस्मात्पापात् प्रमुच्यते।

रजो भूमिस्त्वमा५ रोदयस्व प्रवदन्ति धीराः। पुनन्तु ऋषयः
 पुनन्तु वसवः पुनातु वरुणः पुनात्वधमर्षणः। आक्रान्त्समुद्रः
 प्रथमे विधर्म जनयन्प्रजा भुवनस्य राजा ॥ १० ॥

वृषा पवित्रे अधि सानो अव्ये बृहत्सोमो वावृधे सुवान इन्दुः।
 जातवेदसे सुनवाम सोममरातीयतो निजहाति वेदः। स नः
 पर्षदति दुर्गाणि विश्वा नावेव सिन्धुं दुरिताऽत्यग्निः। तामग्निवर्णां
 तपसा ज्वलन्तीं वैरोचनीं कर्मफलेषु जुष्टाम्। दुर्गान्देवी५
 शरणमहं प्रपद्ये सुतरसि तरसे नमः। अग्ने त्वं परिया नव्यो
 अस्मान्त्स्वस्तिभिरति दुर्गाणि विश्वा। पृथ्वी बहुला न उर्वी
 भवा तोकाय तनयाय शय्योः। विश्वानि नो दुर्गहा जातवेदः सिन्धुं
 न नावा दुरिताति पर्षि। अग्ने अत्रिवन्मनसा गृणानोऽस्माकं
 बोध्यविता तनूनाम्। पृतनाजित५ सहमानमग्निमुग्र५ हुवेम
 परमात्सधस्थात्। स नः पर्षदति दुर्गाणि विश्वा क्षामदेवो
 अति दुरिताऽत्यग्निः। प्रत्नोषि कमीड्यो अध्वरेषु सनाच्च
 होता नव्यश्च सत्सि। स्वाञ्चाग्ने तनुवं पिप्रयस्वास्मभ्यं च
 सौभगमायजस्व ॥ ११ ॥

परस्ताद्यशो गुहासु मम सुवर्णपक्षाय धीमहि शतबाहुना पुनः पुनरजायत सुवो राजा सधस्थान्त्रीणि च।

१।॥१॥ _____ [१]

भूरग्नये पृथिव्यै स्वाहा भुवो वायवेऽन्तरिक्षाय स्वाहा सुवरादित्याय
दिवे स्वाहा भूर्भुवः सुवश्चन्द्रमसे दिग्भ्यः स्वाहा नमो देवेभ्यः स्वधा
पितृभ्यो भूर्भुवः सुवरोम् ॥ १२ ॥

_____ [२]

भूरन्नमग्नये पृथिव्यै स्वाहा भुवोऽन्नं वायवेऽन्तरिक्षाय स्वाहा
सुवरन्नमादित्याय दिवे स्वाहा भूर्भुवः सुवरन्नं चन्द्रमसे दिग्भ्यः
स्वाहा नमो देवेभ्यः स्वधा पितृभ्यो भूर्भुवः सुवरन्नमोम् ॥ १३ ॥

_____ [३]

भूरग्नये च पृथिव्यै च महते च स्वाहा भुवो वायवे चान्तरिक्षाय च
महते च स्वाहा सुवरादित्याय च दिवे च महते च स्वाहा भूर्भुवः
सुवश्चन्द्रमसे च नक्षत्रेभ्यश्च दिग्भ्यश्च महते च स्वाहा नमो देवेभ्यः
स्वधा पितृभ्यो भूर्भुवः सुवर्महरोम् ॥ १४ ॥

_____ [४]

पाहि नो अग्न एनसे स्वाहा। पाहि नो विश्ववेदसे स्वाहा। यज्ञं पाहि

विभा॒वसो॑ स्वा॒हा । सर्वं॑ पा॒हि शत॑क्र॒तो स्वा॒हा ॥ १५ ॥

[५]

यश्छ॑न्द॒सामृष॑भो वि॒श्वरू॑पश्छ॑न्दो॒भ्यश्छ॑न्दा॒स्यावि॑वेश । सता॑
शि॒क्यः पु॒रोवा॑चो॒पनि॑षदिन्द्रो॒ ज्येष्ठ॑ इ॒न्द्रिया॑य ऋषि॒भ्यो नमो॑
दे॒वेभ्यः॑ स्व॒धा पि॒तृभ्यो॑ भूर्भुवः सु॒वरो॑म् ॥ १६ ॥

[६]

नमो॑ ब्रह्म॒णे धा॒रणं॑ मे अ॒स्त्वनि॑राकरण॒न्धारयि॑ता भूयासं॒ कर्ण॑योः
श्रु॒तं मा च्यो॑द्वं ममा॒मुष्य॑ ओम् ॥ १७ ॥

[७]

ऋ॒तं तपः॑ स॒त्यं तपः॑ श्रु॒तं तपः॑ शा॒न्तं तपो॑ दा॒नं तपो॑ यज्ञ॒स्तपो॑
भूर्भुवः॑ सु॒वर्ब्रह्मै॑तदुपा॒स्यैत॑त्तपः ॥ १८ ॥

[८]

यथा॑ वृ॒क्षस्य॑ सं॒पुष्पि॑तस्य दू॒राद्गन्धो॑ वा॒त्ये॒वं पु॒ण्यस्य॑ क॒र्मणो॑
दू॒राद्गन्धो॑ वा॒ति यथा॑ऽसि॒धारां॑ क॒र्तेऽव॑हितामव॒क्रामे॑द्यद्यु॒वे
यु॒वे ह वा॑ वि॒ह्वदि॑ष्यामि क॒र्तं प॑तिष्यामीत्ये॒वम॒नृता॑दा॒त्मानं॑
जुगुप्सै॑त् ॥ १९ ॥

अजो॑न्यः सु॒व नाभिः॑ स॒र्वम॒ष्टौ च॑ ॥ १० ।

[९]

अ॒णो॒रणी॑या॒न्मह॑तो म॒ही॒या॒ना॒त्मा गु॒हा॒यां नि॒हि॒तोऽस्य॑ ज॒न्तोः ।
तम॑क्र॒तुं प॒श्यति॑ वी॒तशो॑को धा॒तुः प्र॒सादा॑न्महि॒मान॑मी॒शम् । स॒प्त
प्रा॒णाः प्र॒भव॑न्ति॒ तस्मा॑त्स॒प्तार्चि॑षः स॒मिधः॑ स॒प्त जि॒ह्वाः ।
स॒प्त इ॒मे लो॒का येषु॑ चर॑न्ति प्रा॒णा गु॒हाश॑यां नि॒हि॒ताः
स॒प्तस॑प्त । अतः॑ स॒मुद्रा गि॒रय॑श्च स॒र्वेऽस्मा॑त्स्यन्द॑न्ते
सिन्ध॑वः स॒र्वरू॑पाः । अत॑श्च वि॒श्वा ओष॑धयो रसा॑श्च येनैष
भू॒तस्तिष्ठ॑त्यन्तरा॒त्मा । ब्र॒ह्मा दे॒वाना॑ प॒दवीः क॑वी॒नामृषि॑र्विप्रा॒णां
महि॑षो मृ॒गाणा॑म् । श्ये॒नो गृध्रा॑णा॒ः स्वधि॑ति॒र्वना॑ना॒ः सोमः॑
प॒वित्र॑मत्ये॒ति रेभ॑न् । अ॒जामेका॑ल्लो॒हित॑शुक्ल॒कृष्णां ब॒र्हीं प्र॒जां
ज॒नय॑न्ती॒ः स॒रूपा॑म् । अ॒जो ह्येको॑ जुष॒माणोऽनु॑शेते जहा॑त्येनां
भु॒क्तभौ॑गा॒मजो॑ऽन्यः ॥ २० ॥

ह॒ः सः शु॒चिष॑द्वसु॒रन्तरि॑क्षस॒द्धोता॑ वे॒दिष॑दति॒थिर्दु॑रोण॒सत् ।
नृष॑द्व॒रस॑दृ॒तस॑द्यो॒मस॑द॒जा गो॒जा ऋ॒तजा॑ अ॒द्रिजा॑ ऋ॒तं बृ॒हत् ।
यस्मा॑ज्जा॒ता न प॒रा नैव॑ किं च॒नास॑ य आ॒वि॒वेश॑ भुव॒नानि॑ वि॒श्वा ।

प्रजापतिः प्रजया संविदानस्त्रीणि ज्योतींषि सचते स षोडशी।
 विधर्तारं हवामहे वसोः कुविद्वनाति नः। सवितारन्नृचक्षसम्।
 अद्या नो देव सवितः प्रजावत्सावीः सौभगम्। परा दुष्वप्रियं
 सुव। विश्वानि देव सवितर्दुरितानि परा सुव। यद्भद्रं तन्म आ
 सुव ॥ २१ ॥

मधु वाता ऋतायते मधु क्षरन्ति सिन्धवः। माध्वीर्नः सन्त्वोषधीः।
 मधु नक्तमुतोषसि मधुमत्पार्थिवं रजः। मधु द्यौरस्तु नः पिता।
 मधुमान्नो वनस्पतिर्मधुमां अस्तु सूर्यः। माध्वीर्गावो भवन्तु
 नः। घृतं मिमिक्षे घृतमस्य योनिर्घृते श्रितो घृतमुवस्य धाम।
 अनुष्वधमावह मादयस्व स्वाहाकृतं वृषभ वक्षि हव्यम्।
 समुद्रादूर्मिमधुमां उदारदुपां शुना सममृतत्वमानट्। घृतस्य
 नाम गुह्यं यदस्ति जिह्वा देवानाममृतस्य नाभिः ॥ २२ ॥

वयं नाम प्रब्रवामा घृतेनास्मिन् यज्ञे धारयामा नमोभिः। उप
 ब्रह्माश्रृणवच्छस्यमानं चतुः शृङ्गोवमीद्गौर एतत्। चत्वारि शृङ्गा
 त्रयो अस्य पादा द्वे शीर्षे सप्त हस्तासो अस्य। त्रिधा बद्धो
 वृषभो रौरवीति महो देवो मर्त्यां आविवेश। त्रिधा हितं

पणिभिर्गुह्यमानङ्गवि देवासौ घृतमन्वविन्दन्। इन्द्र एकं सूर्य
एकं जजान वेनादेकं स्वधया निष्टतक्षुः। यो देवानां प्रथमं
पुरस्ताद्विश्वाधिको रुद्रो महर्षिः। हिरण्यगर्भं पश्यत जायमानं
स नो देवः शुभया स्मृत्या संयुनक्तु। यस्मात्परं नापरमस्ति
किञ्चिद्यस्मां नाणीयो न ज्यायोऽस्ति कश्चित्। वृक्ष इव स्तब्धो
दिवि तिष्ठत्येकस्तेनेदं पूर्णं पुरुषेण सर्वम्॥ २३ ॥

न कर्मणा न प्रजया धनेन त्यागेनैके अमृतत्वमानशुः।
परेण नाकं निहितङ्गुहायां विश्राजते यद्यतयो विशन्ति।
वेदान्तविज्ञानसुनिश्चितार्थाः सन्न्यासयोगाद्यतयः शुद्धसत्त्वाः।
ते ब्रह्मलोके तु परान्तकाले परामृतात्परिमुच्यन्ति सर्वे। दहं
विपापं परमैश्वरभूतं यत्पुण्डरीकं पुरमध्यसंस्थम्। तत्रापि
दहङ्गनं विशोकस्तस्मिन् यदन्तस्तदुपासितव्यम्। यद्वेदादौ
स्वरः प्रोक्तो वेदान्ते च प्रतिष्ठितः। तस्य प्रकृतिलीनस्य यः परः
स महेश्वरः॥ २४ ॥

नारायणः स्थितो व्यवस्थितश्चत्वारि च॥ ११ ॥

सहस्रशीर्षं देवं विश्वाक्षं विश्वशम्भुवम्। विश्वं नारायणं देवमक्षरं
 परमं पदम्। विश्वतः परमान्नित्यं विश्वं नारायणं हरिम्।
 विश्वमेवेदं पुरुषस्तद्विश्वमुपजीवति। पतिं विश्वस्यात्मेश्वरं
 शाश्वतं शिवमच्युतम्। नारायणं महाज्ञेयं विश्वात्मानं
 परायणम्। नारायणपरं ब्रह्म तत्त्वं नारायणः परः। नारायणपरो
 ज्योतिरात्मा नारायणः परः। यच्च किं चिज्जगत्यस्मिन्दृश्यते
 श्रूयतेऽपि वा। अन्तर्बहिश्च तत्सर्वव्याप्य नारायणः
 स्थितः ॥ २५ ॥

अनन्तमव्ययं कविं समुद्रेन्तं विश्वशम्भुवम्। पद्मकोशप्रतीकाशं
 हृदयं चाप्यधोमुखम्। अधो निष्ठ्या वितस्त्यान्ते नाभ्यामुपरि
 तिष्ठति। हृदयं तद्विजानीयाद्विश्वस्यायतनं महत्। सन्ततं
 सिराभिस्तु लम्बत्याकोशसन्निभम्। तस्यान्ते सुषिरं सूक्ष्मं
 तस्मिन्सर्वं प्रतिष्ठितम्। तस्य मध्ये महानग्निर्विश्वार्चिर्विश्वतोमुखः।
 सोऽग्रभुग्विभजन्तिष्ठं नाहारमजरः कविः। सन्तापयति
 स्वन्देहमापादतलमस्तकम्। तस्य मध्ये वह्निशिखा अणीयौर्ध्वा
 व्यवस्थितः। नीलतोयदमध्यस्था विद्युल्लेखेव भास्वरा।
 नीवारशूकवत्तन्वी पीताभास्यात्तनूपमा। तस्याः शिखाया मध्ये

परमात्मा व्यवस्थितः। स ब्रह्मा स शिवः सेन्द्रः सोऽक्षरः परमः
स्वराट् ॥ २६ ॥

[११]

ऋतं सत्यं परं ब्रह्म पुरुषङ्कृष्णपिङ्गलम्। ऊर्ध्वरेतं विरूपाक्षं
विश्वरूपाय वै नमः ॥ २७ ॥

[१२]

आदित्यो वा एष एतन्मण्डलं तपति तत्र ता ऋचस्तदृचां
मण्डलं स ऋचां लोकोऽथ य एष एतस्मिन्मण्डलेऽर्चिर्दीप्यते
तानि सामानि स साम्नाम्मण्डलं स साम्नां लोकोऽथ य एष
एतस्मिन्मण्डलेऽर्चिषि पुरुषस्तानि यजूंषि स यजुषां मण्डलं
स यजुषां लोकः सैषा त्रय्येव विद्या तपति य एषोऽन्तरादित्ये
हिरण्मयः पुरुषः ॥ २८ ॥

[१३]

आदित्यो वै तेज ओजो बलं यशश्चक्षुः श्रोत्रमात्मा मनो
मन्युर्मनुर्मृत्युः सत्यो मित्रो वायुराकाशः प्राणो लोकपालः कः
किं कं तत्सत्यमन्नमायुरमृतौ जीवो विश्वः कतमः स्वयम्भुः

प्रजापतिः संवत्सर इति संवत्सरोऽसावादित्यो य एष पुरुष एष
भूतानामधिपतिर्ब्रह्मणः सायुज्यं सलोकतामाप्नोत्येतासामेव
देवतानां सायुज्यं सार्ष्टितां समानलोकतामाप्नोति य एवं
वेदैत्युपनिषत् ॥ २९ ॥

[१४]

घृणिः सूर्य आदित्योर्मर्चयन्ति तपः सत्यं मधु क्षरन्ति तद्ब्रह्म तदाप
आपो ज्योतीरसोऽमृतं ब्रह्म भूर्भुवः सुवरोम् ॥ ३० ॥

[१५]

सर्वो वै रुद्रस्तस्मै रुद्राय नमो अस्तु। पुरुषो वै रुद्रः सन्महो नमो
नमः। विश्वं भूतं भुवनं चित्रं बहुधा जातं जायमानं च यत्। सर्वो
ह्येष रुद्रस्तस्मै रुद्राय नमो अस्तु ॥ ३१ ॥

[१६]

कद्रुद्राय प्रचेतसे मीढुष्टमाय तव्यसे। वोचेम शन्तमं हृदे। सर्वो
ह्येष रुद्रस्तस्मै रुद्राय नमो अस्तु ॥ ३२ ॥

[१७]

नमो हिरण्यबाहवे हिरण्यपतयेऽम्बिकापतये उमापतये नमो

नमः ॥ ३३ ॥

[१८]

यस्य वैकङ्कत्यग्निहोत्रहवणी भवति प्रतिष्ठिताः प्रत्येवास्याहुतयस्तिष्ठन्
प्रतिष्ठित्यै ॥ ३४ ॥

। २०।

[१९]

कृणुष्व पाज इति पञ्च ॥ ३५ ॥

[२०]

अदितिर्देवा गन्धर्वा मनुष्याः पितरोऽसुरास्तेषां सर्वभूतानां माता
मेदिनी महती मही सावित्री गायत्री जगत्पुर्वी पृथ्वी बहुला विश्वा
भूता कतमा का या सा सत्येत्यमृतेति वसिष्ठः ॥ ३६ ॥

[२१]

आपो वा इदं सर्वं विश्वा भूतान्यापः प्राणा वा आपः
पशव आपोऽमृतमापोऽन्नमापः सम्राडापो विराडापः
स्वराडापश्छन्दाऽस्यापो ज्योतीऽध्यापः सत्यमापः सर्वा
देवता आपो भूर्भुवः सुवराप ओम् ॥ ३७ ॥

[२२]

आपः पुनन्तु पृथिवीं पृथिवी पूता पुनातु माम्। पुनन्तु
ब्रह्मणस्पतिर्ब्रह्मपूता पुनातु माम्। यदुच्छिष्टमभोज्यं यद्वा दुश्चरितं
मम। सर्वं पुनन्तु मामापौऽसतां च प्रतिग्रहं स्वाहा ॥ ३८ ॥

[२३]

अग्निश्च मा मन्युश्च मन्युपतयश्च मन्युकृतेभ्यः। पापेभ्यो
रक्षन्ताम्। यदह्ना पापमकार्षम्। मनसा वाचा हस्ताभ्याम्।
पद्भ्यामुदरेण शिश्जा। अहस्तदवलुम्पतु। यत्किं च दुरितं मयि।
इदमहं माममृतयोनौ। सत्ये ज्योतिषि जुहोमि स्वाहा ॥ ३९ ॥

[२४]

सूर्यश्च मा मन्युश्च मन्युपतयश्च मन्युकृतेभ्यः। पापेभ्यो रक्षन्ताम्।
यद्रात्रिया पापमकार्षम्। मनसा वाचा हस्ताभ्याम्। पद्भ्यामुदरेण
शिश्जा। रात्रिस्तदवलुम्पतु। यत्किं च दुरितं मयि। इदमहं
माममृतयोनौ। सूर्ये ज्योतिषि जुहोमि स्वाहा ॥ ४० ॥

[२५]

आयातु वरदा देवी अक्षरं ब्रह्मसंमितम्। गायत्रीञ्छन्दसां

मा॒तेदं ब्र॒ह्म जु॒षस्व॑ नः। ओजो॑ऽसि॒ सहो॑ऽसि॒ बल॑मसि॒
भ्राजो॑ऽसि॒ दे॒वाना॑न्ध्याम॒ नामा॑सि॒ विश्व॑मसि॒ विश्वा॑युः॒ सर्व॑मसि॒
स॒र्वायु॑रभिभूरो॒ज्ञाय॑त्रीमावा॒हयामि॑ ॥ ४१ ॥

[२६]

ओं भूः। ओं भुवः। ओ५ सुवः। ओं महः। ओं जनः। ओं
तपः। ओ५ सत्यम्। ओं तत्स॑वि॒तुर्वरे॑ण्यं॒ भर्गो॑ दे॒वस्य॑ धीमहि।
धि॒यो यो नः॑ प्रचोद॒यात्। ओमापो॑ ज्योती॒रसो॑ऽमृतं ब्रह्म भूर्भुवः
सुव॒रोम् ॥ ४२ ॥ । २८।

[२७]

ओं भूर्भुवः सुव॒र्मह॒र्जन॑स्तपः सत्यं तद्ब्रह्म तदाप आपो
ज्योती॒रसो॑ऽमृतं ब्रह्म भूर्भुवः सुव॒रोम् ॥ ४३ ॥

[२८]

ओं तद्ब्रह्म। ओं तद्वा॒युः। ओं तदा॒त्मा। ओं तत्स॑र्वम्। ओं
तत्पु॒रोर्नमः॑ ॥ ४४ ॥

उ॒त्तमै॑ शिखरे दे॒वी भू॒म्यां पर्व॑त॒मूर्ध॑नि। ब्रा॒ह्मणै॑भ्यो ह्यनु॒ज्ञानं॑ गच्छ
दै॒वि य॒थासु॑खम् ॥ ४५ ॥

[२९]

। ३१।

ओमन्तश्चरति भूतेषु गुहायां विश्वमूर्तिषु। त्वं यज्ञस्त्वं विष्णुस्त्वं
वषट्कारस्त्वं रुद्रस्त्वं ब्रह्मा त्वं प्रजापतिः ॥ ४६ ॥

[३०]

अमृतोपस्तरणमसि ॥ ४७ ॥

[३१]

प्राणे निर्विष्टोऽमृतं जुहोमि। प्राणाय स्वाहा॥ अपाने निर्विष्टोऽमृतं
जुहोमि। अपानाय स्वाहा॥ व्याने निर्विष्टोऽमृतं जुहोमि।
व्यानाय स्वाहा॥ उदाने निर्विष्टोऽमृतं जुहोमि। उदानाय स्वाहा॥
समाने निर्विष्टोऽमृतं जुहोमि। समानाय स्वाहा॥ ब्रह्मणि म
आत्माऽमृतत्वाय ॥ ४८ ॥

[३२]

प्राणे निर्विष्टोऽमृतं जुहोमि शिवो मां विशा प्रदाहाय प्राणाय स्वाहा॥
अपाने निर्विष्टोऽमृतं जुहोमि शिवो मां विशा प्रदाहायापानाय
स्वाहा॥ व्याने निर्विष्टोऽमृतं जुहोमि शिवो मां विशा प्रदाहाय

व्यानाय स्वाहा॥ उदाने निविष्टोऽमृतं जुहोमि शिवो मा
विशा प्रदाहायोदानाय स्वाहा॥ समाने निविष्टोऽमृतं जुहोमि
शिवो मा विशा प्रदाहाय समानाय स्वाहा॥ ब्रह्मणि म
आत्माऽमृतत्वाय॥ ४९॥

[३३]

अमृतापिधानमसि॥ ५०॥

[३४]

श्रद्धायै प्राणे निविश्यामृतं हुतम्प्राणमन्नेनाप्यायस्व।
अपाने निविश्यामृतं हुतमपानमन्नेनाप्यायस्व। व्याने
निविश्यामृतं हुतव्यान्नमन्नेनाप्यायस्व। उदाने निविश्यामृतं
हुतमुदानमन्नेनाप्यायस्व। समाने निविश्यामृतं हुतं
समानमन्नेनाप्यायस्व। ब्रह्मणि म आत्माऽमृतत्वाय॥ ५१॥

[३५]

प्राणानाङ्गन्थिरसि रुद्रो माऽऽविशान्तकस्तेनान्नेनाप्यायस्व॥ ५२॥

[३६]

अङ्गुष्ठमात्रः पुरुषोऽङ्गुष्ठं च समाश्रितः। ईशः सर्वस्य जगतः प्रभुः
प्रीणाति विश्वभुक् ॥ ५३ ॥

[३७]

मेधा देवी जुषमाणा न आगाद्विश्वाची भद्रा सुमनस्यमाना। त्वया
जुष्टा जुषमाणा दुरुक्तान्वृहद्वदेम विदथे सुवीराः ॥ त्वया जुष्टं
ऋषिर्भवति देवि त्वया ब्रह्माऽऽगतश्रीरुत त्वया। त्वया जुष्टंश्चित्रं
विन्दते वसु सा नो जुषस्व द्रविणो न मेधे ॥ ५४ ॥

[३८]

मेधां म इन्द्रो ददातु मेधान्देवी सरस्वती। मेधां मे अश्विनौ
देवावाधत्तां पुष्करस्रजा ॥ ५५ ॥

[३९]

अप्सरासु च या मेधा गन्धर्वेषु च यन्मनः। दैवी मेधा मनुष्यजा
सा मां मेधा सुरभिर्जुषताम् ॥ ५६ ॥

[४०]

आ मां मेधा सुरभिर्विश्वरूपा हिरण्यवर्णा जगती जगम्या।
ऊर्जस्वती पर्यसा पिन्वमाना सा मां मेधा सुप्रतीका

जुषताम् ॥ ५७ ॥

[४१]

सद्योजातं प्रपद्यामि सद्योजाताय वै नमः । भवेभवे नातिभवे भजस्व
मां भवोद्भवाय नमः ॥ ५८ ॥

[४२]

वामदेवाय नमो ज्येष्ठाय नमो रुद्राय नमः कालाय नमः
कलविकरणाय नमो बलविकरणाय नमो बलप्रमथनाय नमः
सर्वभूतदमनाय नमो मनोन्मनाय नमः ॥ ५९ ॥

[४३]

अघोरैभ्योऽथ घोरैभ्यो घोरघोरतरेभ्यः सर्वतः शर्व सर्वैभ्यो नमस्ते
अस्तु रुद्ररूपेभ्यः ॥ ६० ॥

[४४]

तत्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि । तन्नो रुद्रः प्रचोदयात् ॥ ६१ ॥

। ४७।

[४५]

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्ब्रह्म

शिवो मे अस्तु सदाशिवोम् ॥ ६२ ॥

ब्रह्ममेतु माम्। मधुमेतु माम्। ब्रह्ममेव मधुमेतु माम्। यास्ते
सोम प्रजावत्सोभि सो अहम्। दुस्वप्रहन्दुरुष्वहा। यास्ते सोम
प्राणांस्तं जुहोमि। त्रिसुपर्णमयाचितं ब्राह्मणाय दद्यात्।
ब्रह्महत्यां वा एते घ्नन्ति। ये ब्राह्मणास्त्रिसुपर्णं पठन्ति। ते सोमं
प्राप्नुवन्ति। आसहस्रात्पङ्क्तिं पुनन्ति। ओम् ॥ ६३ ॥

। ४९।

[४६]

ब्रह्म मेधया॥ मधु मेधया॥ ब्रह्ममेव मधु मेधया॥ अद्या नो देव
सवितः प्रजावत्सावीः सौभगम्। परा दुष्वप्रियं सुव। विश्वानि
देव सवितर्दुरितानि परा सुव। यद्भद्रं तन्म आ सुव। मधु वाता
ऋतायते मधु क्षरन्ति सिन्धवः। माध्वीर्नः सन्त्वोषधीः। मधु
नक्तमुतोषसि मधुमत्पार्थिवं रजः। मधु द्यौरस्तु नः पिता।
मधुमान्नो वनस्पतिर्मधुमां अस्तु सूर्यः। माध्वीर्गावो भवन्तु
नः। य इमं त्रिसुपर्णमयाचितं ब्राह्मणाय दद्यात्। भ्रूणहत्यां वा
एते घ्नन्ति। ये ब्राह्मणास्त्रिसुपर्णं पठन्ति। ते सोमं प्राप्नुवन्ति।

आसहस्रात्पङ्क्तिं पुनन्ति । ओम् ॥ ६४ ॥

[४७]

ब्रह्म मेधवा॥ मधु मेधवा॥ ब्रह्ममेव मधु मेधवा॥ ब्रह्मा
देवानां पदवीः कवीनामृषिर्विप्राणां महिषो मृगाणाम् । श्येनो
गृध्राणां स्वधितिर्वनानां सोमः पवित्रमत्येति रेभन् ।
हंसः शुचिषद्वसुरन्तरिक्षसद्धोता वेदिषदतिथिर्दुरोणसत् ।
नृषद्वरसदृतसद्यौमसदब्जा गोजा ऋतजा अद्रिजा ऋतं बृहत् । य
इमं त्रिसुपर्णमयाचितं ब्राह्मणाय दद्यात् । वीरहत्यां वा एते घ्नन्ति ।
ये ब्राह्मणास्त्रिसुपर्णं पठन्ति । ते सोमं प्राप्नुवन्ति । आसहस्रात्पङ्क्तिं
पुनन्ति । ओम् ॥ ६५ ॥

। ५१ ।

[४८]

प्राणापानव्यानोदानसमाना मे शुद्ध्यन्तां ज्योतिरहं विरजा विपाप्मा
भूयासु स्वाहा ॥ ६६ ॥

[४९]

वाङ्मनश्चक्षुःश्रोत्रजिह्वाघ्राणरेतोबुध्याकूतिसङ्कल्पा मे शुद्ध्यन्तां

ज्योतिर॒हं वि॒रजा॑ विपा॒प्मा भूया॑स॒ऽ स्वाहा॑ ॥ ६७ ॥

[५०]

शिरःपाणिपादपार्श्वपृष्ठोदरजङ्घशिश्नोपस्थपायवो मे शुद्ध्यन्तां
ज्योतिर॒हं वि॒रजा॑ विपा॒प्मा भूया॑स॒ऽ स्वाहा॑ ॥ ६८ ॥

[५१]

त्वक्कर्ममांससरुधिरमेदोऽस्थिमज्जा मे शुद्ध्यन्तां ज्योतिर॒हं वि॒रजा॑
विपा॒प्मा भूया॑स॒ऽ स्वाहा॑ ॥ ६९ ॥

[५२]

शब्दस्पर्शरूपरसगन्धा मे शुद्ध्यन्तां ज्योतिर॒हं वि॒रजा॑ विपा॒प्मा
भूया॑स॒ऽ स्वाहा॑ ॥ ७० ॥

[५३]

पृथिव्यप्तेजोवाय्वाकाशा मे शुद्ध्यन्तां ज्योतिर॒हं वि॒रजा॑ विपा॒प्मा
भूया॑स॒ऽ स्वाहा॑ ॥ ७१ ॥

[५४]

अन्नमयप्राणमयमनोमयविज्ञानमयानन्दमया मे शुद्ध्यन्तां
ज्योतिर॒हं वि॒रजा॑ विपा॒प्मा भूया॑स॒ऽ स्वाहा॑ ॥ ७२ ॥

[५५]

विवि॑ट्टि॒ स्वाहा॑ ॥ ७३ ॥

[५६]

घ॒षो॑त्काय॒ स्वाहा॑ ॥ ७४ ॥

। ६०।

[५७]

उत्ति॑ष्ठ॒ पुरु॑षा ह॒री लो॑हितपिङ्ग॒लाक्षि॑ देहि देहि ददापयिता मे
शु॒द्ध्यन्तां॑ ज्योति॑र॒हं वि॒रजा॑ विपा॒प्मा भू॒यास॑ꣳ स्वाहा॑ ॥ ७५ ॥

[५८]

ओꣳ स्वाहा॑ ॥ ७६ ॥

[५९]

स॒त्यं परं॑ परꣳ स॒त्यꣳ स॒त्येन॑ न सु॒वर्गा॑ल्लो॒काच्च॑वन्ते क॒दाच॑न
स॒ताꣳ हि स॒त्यं तस्मा॑त्स॒त्ये र॑मन्ते तप॒ इति॑ तपो॒ नान॑श॒नात्परं॑ यद्धि
परं॑ तप॒स्तद्दु॑र्द्ध॒र्षं तद्दुरा॑ध॒र्षं तस्मा॑त्तप॒सि र॑मन्ते द॒म इति॑ निय॑तं
ब्र॒ह्मचा॑रिण॒स्तस्मा॑द्द॒मे र॑मन्ते श॒म इत्य॑रण्ये मु॒नय॑स्तस्मा॒च्छमे॑
र॑मन्ते दानमि॒ति सर्वा॑णि भू॒तानि॑ प्र॒शꣳस॑न्ति दानान्नाति॑ दु॒ष्करं॑

तस्माद्दाने रमन्ते धर्म इति धर्मेण सर्वमिदं परिगृहीतं धर्मान्नाति
 दुश्चरं तस्माद्धर्मे रमन्ते प्रजन इति भूयांसस्तस्माद्भूयिष्ठाः
 प्रजायन्ते तस्माद्भूयिष्ठाः प्रजनने रमन्तेऽग्नय इत्याह तस्मादग्नय
 आधातव्या अग्निहोत्रमित्याह तस्मादग्निहोत्रे रमन्ते यज्ञ इति यज्ञो
 हि देवानां यज्ञेन हि देवा दिवङ्गतास्तस्माद्यज्ञे रमन्ते मानसमिति
 विद्वांसस्तस्माद्विद्वांस एव मानसे रमन्ते न्यास इति ब्रह्मा ब्रह्मा
 हि परः परौ हि ब्रह्मा तानि वा एतान्यवराणि तपांसि न्यास
 एवात्यरेचयद्य एवं वेदैत्युपनिषत् ॥ ७७ ॥

[६०]

प्राजापत्यो हारुणिः सुपर्णयः प्रजापतिं पितरमुपससार किं
 भगवन्तः परमं वदन्तीति तस्मै प्रौवाच सत्येन वायुरावाति
 सत्येनादित्यो रोचते दिवि सत्यं वाचः प्रतिष्ठा सत्ये सर्वं प्रतिष्ठितं
 तस्मात्सत्यं परमं वदन्ति तपसा देवा देवतामग्र आयन्तपसरूषयः
 सुवरन्वविन्दं तपसा सपत्नाप्रणुदामारातीस्तपसि सर्वं प्रतिष्ठितं
 तस्मात्तपः परमं वदन्ति दमेन दान्ताः किल्बिषमवधून्वन्ति
 दमेन ब्रह्मचारिणः सुवरगच्छन्दमौ भूतानान्दुराधरूषन्दमे सर्वं

प्रतिष्ठितं तस्माद्धर्मः परमं वदन्ति शमेन शान्ताः शिवमाचरन्ति
 शमेन नाकं मुनयोऽन्वविन्दुञ्छमौ भूतानान्दुराधर्षञ्छमे सर्वं
 प्रतिष्ठितं तस्माच्छर्मः परमं वदन्ति दानं यज्ञानां वरूथन्दक्षिणा
 लोके दातारः सर्वभूतान्युपजीवन्ति दानेनारातीरपानुदन्त
 दानेन द्विषन्तो मित्रा भवन्ति दाने सर्वं प्रतिष्ठितं तस्माद्दानं
 परमं वदन्ति धर्मो विश्वस्य जगतः प्रतिष्ठा लोके धर्मिष्ठं प्रजा
 उपसर्पन्ति धर्मेण पापमपनुदति धर्मे सर्वं प्रतिष्ठितं तस्माद्धर्मं
 परमं वदन्ति प्रजननं वै प्रतिष्ठा लोके साधु प्रजायास्तन्तुं तन्वानः
 पितृणामनृणो भवति तदेव तस्यानृणं तस्मात् प्रजननं परमं
 वदन्त्यग्नयो वै त्रयीं विद्या देवयानः पन्थां गार्हपत्य ऋक्पृथिवी
 रथन्तरमन्वाहार्यपचनो यजुरन्तरिक्षं वामदेव्यमाहवनीयः
 सामं सुवर्गो लोको बृहत्तस्मादग्नीन्परमं वदन्त्यग्निहोत्रः सायं
 प्रातर्गृहाणां निष्कृतिः स्विष्टः सुहुतं यज्ञक्रतूनां प्रायणः सुवर्गस्य
 लोकस्य ज्योतिस्तस्मादग्निहोत्रं परमं वदन्ति यज्ञ इति यज्ञो
 हि देवानां यज्ञेन हि देवा दिवङ्गता यज्ञेनासुरानपानुदन्त यज्ञेन
 द्विषन्तो मित्रा भवन्ति यज्ञे सर्वं प्रतिष्ठितं तस्माद्यज्ञं परमं वदन्ति

मानसं वै प्राजापत्यं पवित्रं मानसेन मनसा साधु पश्यति मानसा
 ऋषयः प्रजा असृजन्त मानसे सर्वं प्रतिष्ठितं तस्मान्मानसं परमं
 वदन्ति न्यास इत्याहुर्मनीषिणो ब्रह्माणं ब्रह्मा विश्वः कतमः
 स्वयम्भुः प्रजापतिः संवत्सर इति संवत्सरौऽसावादित्यो य
 एष आदित्ये पुरुषः स परमेष्ठी ब्रह्मात्मा याभिरादित्यस्तपति
 रश्मिभिस्ताभिः पर्जन्यो वर्षति पर्जन्येनौषधिवनस्पतयः
 प्रजायन्त ओषधिवनस्पतिभिरन्नं भवत्यन्नेन प्राणाः प्राणैर्बलं बलेन
 तपस्तपसा श्रद्धा श्रद्धया मेधा मेधया मनीषा मनीषया मनो मनसा
 शान्तिः शान्त्या चित्तं चित्तेन स्मृतिः स्मृत्या स्मारः स्मारेण
 विज्ञानं विज्ञानेनात्मानं वेदयति तस्मादन्नं ददन्त्सर्वाण्येतानि
 ददात्यन्नात् प्राणा भवन्ति भूतानां प्राणैर्मनो मनसश्च विज्ञानं
 विज्ञानादानन्दो ब्रह्मयोनिः स वा एष पुरुषः पञ्चधा पञ्चात्मा येन
 सर्वमिदं प्रोतं पृथिवी चान्तरिक्षं च द्यौश्च दिशश्चावान्तरदिशाश्च
 स वै सर्वमिदं जगत्स च भूतं स भव्यं जिज्ञासकृत् ऋतुजा
 रयिष्ठाः श्रद्धा सत्यो महस्वान्तमसोपरिष्ठाद्ज्ञात्वा तमेवं
 मनसा हृदा च भूयो न मृत्युमुपयाहि विद्वान्तस्मान्न्यासमेषां
 तपसामतिरिक्तमाहुर्वसुरण्यो विभूरसि प्राणे त्वमसि सन्धाता

ब्रह्मं त्वमसि विश्वसृक्तैजोदास्त्वमस्यग्नेर्वर्चोदास्त्वमसि सूर्यस्य
द्युम्नोदास्त्वमसि चन्द्रमस उपयामगृहीतोऽसि ब्रह्मणै त्वा महस
ओमित्यात्मानं युञ्जीतैतद्वै महोपनिषदन्देवानाङ्गुह्यं य एवं वेद
ब्रह्मणो महिमानमाप्नोति तस्माद्ब्रह्मणो महिमानमित्युपनिषत् ॥ ७८ ॥

[६१]

तस्यैवं विदुषो यज्ञस्यात्मा यजमानः श्रद्धा पत्नी शरीरमिध्ममुरो
वेदिर्लोमानि बरुहिर्वेदः शिखा हृदयं यूपः काम आज्यं
मन्युः पशुस्तपोऽग्निः शमयिता दक्षिणा वाग्घोता प्राण
उद्गाता चक्षुरध्वर्युर्मनो ब्रह्मा श्रोत्रमग्नीद्यावद्विद्यते सा दीक्षा
यदश्जाति यत्पिबति तदस्य सोमपानं यद्रमते तदुपसदो
यत्सञ्चरत्युपविशत्युत्तिष्ठते च स प्रवर्ग्यो यन्मुखं तदाहवनीयो
यदस्य विज्ञानं तज्जुहोति यत्सायं प्रातरत्ति तत्समिधो यत्सायं
प्रातर्मध्यन्दिनं च तानि सर्वनानि ये अहोरात्रे ते दशपूर्णमासौ
यैर्द्धमासाश्च मासाश्च ते चातुर्मास्यानि य ऋतवस्ते पशुबन्धा
ये संवत्सराश्च परिवत्सराश्च तेऽहर्गणाः सर्ववेदसं वा एतत्सत्रं
यन्मरणं तदवभृथ एतद्वै जरामर्यमग्निहोत्रं सत्रं य एवं

विद्वानुदगयने प्रमीयते देवानामेव महिमानङ्गत्वाऽऽदित्यस्य
 सायुज्यं गच्छत्यथ यो दक्षिणे प्रमीयते पितॄणामेव महिमानङ्गत्वा
 चन्द्रमसः सायुज्यं गच्छत्येतौ वै सूर्याचन्द्रमसौ महिमानौ ब्राह्मणो
 विद्वानभिजयति तस्माद्ब्राह्मणो महिमानमाप्नोति तस्माद्ब्राह्मणो
 महिमानमित्युपनिषत् ॥ ७९ ॥

[६२]

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥ हरिः ओम् ॥

This PDF was downloaded from <http://stotrasamhita.github.io>.

GitHub: <http://stotrasamhita.github.io> | <http://github.com/stotrasamhita>

Credits: <http://stotrasamhita.github.io/about/>